

MARIA ABELDI ORDUÑA PLANTXADORIA

**Maria Abeldirekin barriketan izan garie-
la esaten badogu, balitteke inork gutxik
jakittia zeinikin jardun dogun, baiña Maria
Plantxadoria gehixenori ezaguna egingo
xatzue. Umeretz baserrixan hazi, Eulojio**

**Maleta zanaren tabernan neskatillatan
lana egin, makiñatxo bat urtian batian eta
bestian kriada ibilli ondoren, azkenian,
ume-umetatik gustokua izan eben ofiziu-
gatik ezaguna izan da Oñatin.**

- Noiz ekin zotzan lan horri?

Eztakitt, beti gustau izan xat plan-
txan egittia, baiña ikasi Donostian ikasi
neben eta harrezkerō makinatxo bat
urtian jardun dot horretan.

**- Plantxan ikastera fan ziñan
Donostiaraiño?**

Bai, zera; urte askuan kriada ibilli
nintzan batian eta bestian, Bartzelonan,
Bilbon, Palma de Mallorcan, Donostian.
Nundik hots egin, ni haraxe. Eta orduan
izan neben ikasteko aukeria.

**- Kriada egon ziñan etxian ikasi
zeben?**

Kriada-denboran ikasi neben, baiña
ez kriada-etxian; plantxadora batekin
ikasi neben; han faten giñan hiru andra
ikastera pozik baiño pozixago.

**- Etxeko plantxia zure lana izango
zan orduan...**

Ikasten niharduen bittartian ez; etxe-
koandriak erropia gertu ifintten oskun
plantxadoriari eruateko, baiña nik, eruan
biharrian, kamarara jaso eta neuk plan-
txaitten neben izkutuan, hainbestetxerai-
ño gustaitten xaten! Kriada lagunak
baeukain horren barri, baiña etxekoan-
driak ez. Gero, ikasi nebenian, ez eben
beste inora eruan gura izaten.

**- Donostian be etzan ba etxe asko
egongo ikasteko?**

Bakarra ezagutu neben nik.

*Anparok ederki asko luziitten zittuan
amak enkañonautako bolantedun
soiñekuak. Argazkixan bere aittare-
kin.*

- Eta Oñatin noiztik?

Kriadatzaiairi itxi, Oñatira etorri eta
ezkondu egin nintzan, eta handik gutxira
etxian, Kale zaharrian, jarri neben neuk
plantxalekua.

**- Plantxan bakarrik ala garbittu be
egitten zeben?**

Nere erreziobotan "Maria Abeldi,
Lavado y Planchado de todo tipo de
ropas" jarten eben. Danetik egitten neben
nik. Batzutan erropia garbittuta ekarten
nostain, baiña nik nere konformidadera-
ko berriz be garbittu egitten neben; almi-
doi-puntua emuteko eta bihar dan
moduan geraketako oso inportantia zan
ondo garbittuta egotia.

- Ze erropa klase ekarten otzuein?

Danetik, ubeko erropak, alkondarak,
mantelerixak, kurtiñak, komunioko soi-
ñekuak, txaketak, kuelluak, zer ez!

- Ze kuello?

Orduan alkondara zurixen kuelluak
gogor eta brillante eruatiak kategorixia
emuten eben, eta baegozen "postañezko"
kuello sueltuak be. Nik kuello illarak

Hainbeste gus-
tau izan xat
plantxia, lana
zanik be ene-
bela pentsai-
tten. Beti pozik
eta kantuan
ibiltten nintzan
erropa eta
plantxa artian.

ARANBYRY

**Pintura orokorrean
Garbidenda
Paper margotuak**

**Koadroetako marko denda
Kale Barria, 47. Tfnoa: 78 19 99 OÑATI**

Olakua, 16 1º D. Oñati.
Tfnoa: 78 21 64

**VNZVRRVNZAGA
MİNTEGIĀK
Mendiko landareak
Podaketak
Garbiketak
Plantazioak
Gabon zuhaitzak**

eukitten nittuan mahai gañian ondo almidonaua eta brilluakin.

- Brillua?

Bai, oso inportantia zan hori. Plantxia be espeziala izaten zan, muturra gorutz okertuta eukana. Eta han ibiltten nintzan ni *ttirriki-ttirriki-ttirriki*, brillo ederra atara arte. Etzan samurra izaten, ze tente geratu bihar ziran, baiña ez lepuan traba egitteko moduan.

- Plantxa asko zeukan?

Hamairu bat banittuan nik txapagaiñian beroketakuak. Han eukitten nittuan hiru edo lau batera txandaka ebalteko; bata hotzittu ahala bestia hartzen neben.

- Entzun dogu "enkañonauak" egitten oso ona ziñala, baiña zer da hori?

Enkañonau bolantiak egitten ziran, kurtiña haundi horrein bolantiak, komunioko soñekuenak eta holakuak. Hori egitteko burdiñazko tenaza luze batzuk ebalten ziran. Tenazok txapako zuluana bero-bero egin eta *tzin-tzin* pazientzia guztiarekin bolante osua pasau bihar izaten zan.

- Ikatzeko plantxarik ebalten zeben?

Ez, beti txapagaiñian beroketakuakin ibilli naiz ni; plantxa haundi astun batzuk. Azken aldian elektrikoren bat be euki neben.

- Plantxadora bakarria ziñan?

Oñatin hasi nitzanian, baeguen beste bat, baiña laister itxi otzan. Lan faltarik ezto sekula izan. Goizetik gabera han ibiltten nintzan plantxa artian, batzutan domeketan be bai bentanak itxitta. Baiña oso gustora! Eztakituzue zelako satisfazi-

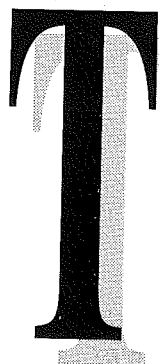
Mariak bere 82 urterekin eztau galdu betiko umoria eta animua. Bistiagatik ezpalitz, orain be lanian jardungo leke.

ñua emuten dauen hainbeste lan hartu eta gero norberak egindako lanak ikustia!

- Zeintzuk eruaten ebein erropia plantxadoriana?

Hoteletatik mantelerixak eta ubeko erropak segidu ekarten nostain eta herri-

ergalarekin batera etorri ziren gona plisauok eta plantxa bihar haundirik ez eukain erropak. Baiña horreik etxat sekula gustau izan. Igualekuak ziran lehengo almidonauak!

ko aberatsak, barriz, danetik. Hemen suertaitzen ziran biajantiak be alkondarak ekarten zittuain txukuntakotako, eta gero alabia bialketan neben partittera. Komunio denporan eta, soñeko asko ekarten ebein enkañonauak egitteko.

Aberats etxetako etxe-koandrak konbidauak eukañian eta, etorten ziran eta esaten nostain: "Maria, bisi-tak dakot" eta nik "zenbat"; "ba hainbeste", eta hola banekixen hainbesteko uberropa gertatu bihar nebela.

- Zenbat kobraitzen zeben?

Hori ezta kot goguan, baiña zintzo pagaitten nostain. Hala be akordaitten naiz bateri egindako lanak ezin kobrauta ibilli nintzala eta azkenian txarrikumia ekarri eskula. Politta txarrikumia. Lazkanoko ittoian hazi geben. *Potintxo* kuttau!

- Izena eta dana eukan hala?

Bai horixe, Arboledara ataraten geben pasiora eta inguruko neskatilla danak jolasian ibiltten ziran harekin. Eta handik *ttoko-ttoko* etxera etorten zan. Azkenian Antzuolan saldu geben.

- Noiz arte jardun zeben?

Ba 1962 ingurura arte, 50 urterekin *Piletan* hasi nintzan eta. Dana dala, ordurako lana gutxiketana hasitta eguen: batetik ixa plantxarik bihar ez eben tergala agertu zan, neri bapebe gustaitten etxatena, eta bestetik tintorerixa eta labadora automatikuak be hasi ziran eta.

- Piletako lana oso diferentia izango zan?

Bai, baiña betik pentsau izan dot bizimodua atareteko lana sendo egin biharra daguela. Eta nik, Jangoikuari eskerrak, osasuna izan dot neure izardi-xarekin aurrera urteteko

ERREKADISTAK

DONOSTIA S. Lorenzo, Kandido 15 behea. Orueta Tel.: 78 34 75

BILBO S. Lorenzo, Jesus 17 behea. Urmeneta Tel.: 78 16 96

GASTEIZ S. Lorenzo, 60 Karlos Tel.: 78 26 86 Vidal

BAITA ERE JASOTZEN DITUZTE ERREKADUAK:

HARITZA LIBURUDENDA
Kale Zaharra, 4. Tfnoa: 78 23 96